

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka (WWRD) w polskim prawie oświatowym

Pracownia Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych
oprac. Jolanta Rafał-Łuniewska

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

jest ważnym zadaniem w polskim systemie oświaty z punktu widzenia rozwoju i potrzeb dziecka z niepełnosprawnością, a także zapobiegania jego ewentualnym przyszłym niepowodzeniom w nauce szkolnej.

Upoważnienie z ustawy o systemie oświaty

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty

(Dz.U. z 2004 r.
Nr 256, poz.2572
z późn. zm.)

art. 71b
ust.: 2a, 2b,
3, 3a

art. 71b
ust.7 pkt 1

dot. miejsca organizowania zespołów wczesnego wspomagania rozwoju dziecka (**wwrđ**) - w przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych, oraz ośrodkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy, a także publicznych i niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych);

dot. celu pobudzanie psychoruchowe i społeczne rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, prowadzone bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną;

dot. porozumienia pomiędzy dyrektorami wymienionych jednostek organizujących zespoły **wwrđ** a ich organami prowadzącymi, w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dziecka;

dot. wydawania opinii o potrzebie **wwrđ** przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych, a także przez zespoły opiniujące działające w niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym specjalistycznych.

-
Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi w drodze rozporządzenia, w porozumieniu z ministrami do spraw zdrowia oraz zabezpieczenia społecznego, warunki organizowania **wwrđ**, o których mowa w ust. 2a, w tym kwalifikacje wymagane od osób prowadzących wczesne wspomaganie, uwzględniając w szczególności przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonym rozwoju psychoruchowym, a także formy współpracy z rodzinami tych dzieci.

Akt wykonawczy

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej
z dnia 3 lutego 2009 r.

w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju
dzieci

(Dz. U. z 2009r. Nr 23, poz.133)

Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. Nr 68, poz. 587), które utraciło moc z dniem 24 maja 2007 r. na podstawie art.1 pkt 21 ustawy z dnia 11 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U.Nr 80, poz. 542)

Zawarte w rozporządzeniu rozwiązania odpowiadają organizacji wczesnego wspomaganie przyjętej w krajach Unii Europejskiej.

Cel

wczesnego wspomagania rozwoju dziecka

Pobudzanie i stymulowanie ruchowego, poznawczego, emocjonalnego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia u niego niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole.

Najistotniejsze rozwiązania zawarte w rozporządzeniu o WWRD

- dla kogo?** ► WWRD organizowane jest dla dziecka z niepełnosprawnością posiadającego **opinię** o potrzebie tego wspomagania, wydaną przez publiczną lub niepubliczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną;
- gdzie?** ► WWRD może być organizowane w: **przedszkolu, szkole podstawowej, w tym specjalnej; w ośrodkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 USO; oraz w publicznej i niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym specjalistycznej** jeżeli mają one możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie WWRD, a także **w domu rodzinnym dziecka (w szczególności z dzieckiem, które nie ukończyło 3 r.ż.)** - miejsce prowadzenia WWRD wskazuje dyrektor odpowiednio ww. jednostek prowadzących WWRD w porozumieniu z rodzicami (opiekunami prawnymi) dziecka;
- kto prowadzi?** ► dyrektor odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka, poradni powołuje **zespół wczesnego wspomagania rozwoju dziecka** prowadzący pracę bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną;

Najistotniejsze rozwiązania...

o Zespole Wczesnego wspomaganie rozwoju

Skład Zespołu WWRD	<ul style="list-style-type: none">▶ osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonym rozwoju psychoruchowym: - pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka (w szczególności oligofreno-, surdo-, tyflopeda), -psycholog, -logopeda, -inny specjalista w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny;
Zadania Zespołu	<ul style="list-style-type: none">▶ ustalenie na podstawie opinii kierunku i harmonogramu działań wobec dziecka i wsparcia jego rodziny,▶ nawiązanie współpracy z ZOZ lub OPS (zapewnienie dziecku, rehabilitacji, terapii, lub innych form pomocy, stosownie do jego potrzeb),▶ opracowanie i realizowanie z dzieckiem i jego rodziną indywidualnego programu wczesnego wspomaganie, z uwzględnieniem działań wspierających rodzinę, koordynowania działań specjalistów pracujących z dzieckiem oraz oceniania postępów dziecka,▶ analizowanie skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie,▶ prowadzenie szczegółowej dokumentacji działań WWRD
Koordynator pracy Zespołu	<ul style="list-style-type: none">▶ dyrektor odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni, albo upoważniony przez niego nauczyciel

Najistotniejsze rozwiązania...

ciąg dalszy

- ile godzin?** ► wymiar zajęć WWRD wynosi od 4 do 8 godzin w miesiącu, w zależności od możliwości psychofizycznych i potrzeb dziecka,
- zajęcia prowadzone są indywidualnie z dzieckiem i jego rodziną,
 - dzieci, które ukończyły 3 r. ż. mogą uczestniczyć w zajęciach prowadzonych w grupach 2-, 3-osobowych, z udziałem rodzin.

Współpraca Zespołu z rodziną dziecka polega na:

1. udzielaniu pomocy w zakresie kształtowania postaw i zachowań pożądanых w kontaktach z dzieckiem: wzmacnianie więzi emocjonalnej pomiędzy rodzicami i dzieckiem, rozpoznawanie zachowań dziecka i utrwalanie właściwych reakcji na te zachowania,
2. udzielaniu instruktażu i porad oraz prowadzeniu konsultacji w zakresie pracy z dzieckiem,
3. pomocy w przystosowaniu warunków w środowisku domowym do potrzeb dziecka oraz pozyskaniu i wykorzystaniu w pracy z dzieckiem odpowiednich środków dydaktycznych i niezbędnego sprzętu.

Co należy rozumieć pod pojęciem: **wczesne wspomaganie rozwoju dziecka (WWRD)?**

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka to interdyscyplinarne podejście, umożliwiające objęcie specjalistyczną opieką dziecka i jego rodziny.

To kompleksowe, intensywne i wielospecjalistyczne działania mające na celu pobudzenie i stymulowanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia pierwszych sygnałów nieprawidłowego funkcjonowania do podjęcia nauki w szkole.

Podstawowym założeniem wczesnego wspomagania jest traktowanie rozwoju dziecka jako integralnego i całościowego procesu, warunkowanego przez czynniki genetyczne i środowiskowe, którego bazą jest aktywność, rozumiana jako skłonność wrodzona, warunkująca wszelkie zachowania. Aktywność umożliwia uczenie się - warunek ciągłego rozwoju człowieka.

Wczesne wspomaganie może pełnić następujące funkcje:

- ▶ **informacyjną** - informuje o przebiegu rozwoju dziecka, o możliwościach wspierania rozwoju, o formach pomocy rodzinie;
- ▶ **diagnostyczną** - rozpoznanie kliniczne, określenie poziomu funkcjonowania dziecka;
- ▶ **stymulacyjną** - terapeutyczną, prowadzenie wieloprofilowego usprawniania dziecka z zaburzeniami rozwoju.

WWRD to także przygotowanie rodziców do postępowania z dzieckiem w sposób zgodny z zapisami indywidualnego programu wczesnego wspomagania dziecka, a także kształtowanie pozytywnych relacji między rodzicem a specjalistą uczestniczącym we wspomaganium.

Główne zasady wczesnego wspomagania:

- ▶ jak najwcześniej dokonać diagnozy zaburzeń i zaproponować działania wspomagające jego rozwój,
- ▶ włączyć w proces rehabilitacji i rewalidacji rodziców,
- ▶ terapię realizować w naturalnym otoczeniu dziecka,
- ▶ indywidualnie podchodzić do dziecka i jego rodziny

Zakres wczesnego wspomagania rozwoju dziecka może dotyczyć:

- rozwoju motorycznego,
- stymulacji polisensorycznej,
- rozwoju mowy i języka,
- orientacji i poruszania się w przestrzeni,
- usprawniania widzenia, słuchu,
- umiejętności samoobsługi i funkcjonowania w środowisku,
- komunikacji z otoczeniem i funkcjonowania w relacjach z innymi.

Zadania WWRD

Rehabilitacja i rewalidacja dziecka ma charakter wieloprofilowego oddziaływania na zaburzenia.

Jest to często proces wymagający realizacji przez całe życie dziecka i obejmuje on:

- ▶ wielospecjalistyczną ocenę rozwoju (medyczną, psychologiczną, pedagogiczną, logopedyczną, ruchową),
- ▶ określenie strefy najbliższego rozwoju, czyli tego, co dziecko jest w stanie wykonać przy pomocy,
- ▶ ustalenie i realizowanie programu wieloprofilowego usprawniania,
- ▶ wspieranie rodziny dziecka z niepełnosprawnością.

Podstawowym celem działań wspomagania środowiska rodzinnego w zakresie WWRD jest przede wszystkim:

- ▶ **wsparcie psychologiczno-pedagogiczne** - może to oznaczać towarzyszenie rodzicom w adaptacji do trudnej sytuacji oraz gotowość do wspólnego rozwiązywania trudnych problemów;
- ▶ **dialog z rodzicami** na temat przyczyn zaburzeń rozwoju i różnych nieprawidłowościach oraz sposobach radzenia sobie w tej sytuacji;
- ▶ **objęcie psychoterapią grupową lub indywidualną** (jeśli jest taka potrzeba);
- ▶ **umocnienie rodziców w ich kompetencjach rodzicielskich** i prawie do podejmowania wszelkich decyzji;
- ▶ **wskazanie na te sfery rozwoju dziecka, które rokują pozytywnie**, w których dziecko dobrze funkcjonuje;
- ▶ **włączanie rodziców w proces pomocy dziecku**, aby sami mogli odkrywać swoje możliwości i umiejętności;
- ▶ **pomoc rodzicom w uporaniu się z problemami emocjonalnymi**;
- ▶ **pomoc w wyborze odpowiednich dla dziecka zabawek, sprzętu, i pomocy rehabilitacyjnej**, a także w docieraniu do różnych specjalistów i uzyskaniu świadczeń socjalnych;
- ▶ **dbanie o zachowanie równowagi w rodzinie**, w tym wsparcie dla rodzeństwa.

Pamiętać należy że:
**dla każdego dziecka powołuje się odrębny zespół wczesnego
wspomagania rozwoju.**

Program pracy z dzieckiem objętym wczesnym wspomaganie rozwoju współtworzony w zespole i akceptowany przez rodziców ma znacznie większą szansę na skuteczne wdrażanie. Złożenie na nim podpisów zaś jest swego rodzaju kontraktem między specjalistami a rodzicami, do którego zawsze można się odnieść.

Efektywność działań zespołu

jest uzależniona od wypracowania wspólnej metodologii i strategii dotyczącej wspomaganie rozwoju dziecka. Może to być jednak trudne, zważywszy na różny stopień wykształcenia i doświadczenia zawodowego członków zespołu oraz różny język, w jakim formułują diagnozy, prognozy i zalecenia. Różnorodność ta może stać się tylko wtedy wartością, kiedy nastąpi koordynacja działań uwzględniająca kompetencje poszczególnych członków zespołu.

Znaczenie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka:

- ▶ zmniejsza ryzyko opóźnień rozwojowych;
- ▶ spełnia funkcję terapeutyczną;
- ▶ zmniejsza skutki uboczne niepełnosprawności ciąży na dziecku;
- ▶ dostarcza informacji z zakresu diagnozy, przyczyn zaburzeń, prognoz, wiedzy na temat normalnego rozwoju dziecka i jego stymulacji;
- ▶ umożliwia całej rodzinie przystosowanie się do nowej sytuacji związanej z obecnością i postępowaniem wobec dziecka z niepełnosprawnością;
- ▶ pomaga rodzicom ze wsparciem psychologiczno-pedagogicznym lepiej funkcjonować na wielu poziomach.

Finansowanie

wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 grudnia 2010r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego **w roku 2011**

(Dz. U. z 2010r. Nr 249, poz.1659)

Finansowy **standard A** podziału części oświatowej – **4699,97zł**
(roczna wysokość kwoty na 1 ucznia)

X

Waga P₃₈ - 0,840 – zwiększająca finansowy standard A

X

D_i - wskaźnik korygujący (inny dla każdej jednostki samorządu terytorialnego)

Liczba dzieci objętych WWRD w poszczególnych województwach

(dane liczbowe przesłane przez Kuratoria Oświaty - stan na 30.09.2010r.)

Województwa:	Liczba dzieci objętych WWRD
dolnośląskie	684
kujawsko-pomorskie	589
lubelskie	837
lubuskie	915
łódzkie	1.024
małopolskie	1.512
mazowieckie	267
opolskie	463
podkarpackie	777
podlaskie	399
pomorskie	1.196
śląskie	1.944
świętokrzyskie	106
warmińsko-mazurskie	599
wielkopolskie	772
zachodniopomorskie	201
Ogółem	12.285

W świetle rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej podpisanych w dniu 17.11.2010 r. dotyczących organizacji kształcenia oraz udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolach, szkołach i placówkach:

(Dz. U. z 2010r. Nr 228, poz. 1497-1492)

- ▶ Jeżeli dziecko objęte wczesnym wspomaganie jednocześnie realizuje wychowanie przedszkolne w przedszkolu lub szkole, wymaga specjalnych metod i form pracy, i ma orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, to nie zakłada się dla niego Karty Indywidualnych Potrzeb Ucznia (KIPU) i nie opracowuje Planu Działań Wspierających (PDW), lecz **Indywidualny Program Edukacyjno Terapeutyczny (IPET)**.
- ▶ Jeżeli natomiast nie ma takiego orzeczenia to ze względu na specjalne potrzeby edukacyjne dziecka przedszkole zakłada dla niego **Kartę Indywidualnych Potrzeb Ucznia** i opracowuje **Plan Działań Wspierających**.